

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

5 ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

ΕΠΙ ΤΟΝ ΤΥΠΟΝ

- 7 ΣΤΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ: ΕΝΑ ΤΑΞΙΔΙ ΠΟΥ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΕΙΝΑΙ ΜΟΝΟΝ Η ΑΡΧΗ!
Κατερίνα Κιτίδη
- 10 ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ
Kamil Yıldız
- 16 ΠΑΡΑΤΕΤΑΜΕΝΗ ΥΦΕΣΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΕΞΑΙΤΙΑΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩ
Λεωνίδας Βατικιώτης
- 20 ΠΟΙΟΣ ΚΑΙ ΓΙΑΤΙ ΑΜΦΙΣΒΗΤΕΙ ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ;
Δημήτρης Σαραφινός

ΟΨΕΙΣ ΤΟΥ ΛΑΪΚΟΥ

- 25 ΤΟ ΣΥΜΠΟΤΙΚΟ ΓΕΥΜΑ ΣΤΟΝ RABELAIS
Μιχαήλ Μπαχτίν
- 51 ΕΝΑ ΣΧΟΛΙΟ ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ ΤΟΝ *ΡΑΜΠΕΛΑΙ* ΤΟΥ ΜΠΑΧΤΙΝ
Φώτης Τερζάκης
- 57 ΤΙ ΑΠΕΓΙΝΑΝ ΟΙ «ΦΤΩΧΟΙ ΠΟΛΙΤΕΣ» ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΙΚΟΥ *ΕΥΘΥΔΗΜΟΥ*;
Ευαγγελή Αρ. Ντάτσι
- 73 Η ΛΑΪΚΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΣΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ.
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΚΡΗΤΙΚΟΥ «ΡΙΖΙΤΙΚΟΥ» ΤΡΑΓΟΥΔΙΟΥ
Ερατοσθένης Γ. Καψωμένος
- 91 ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟ: ΤΟ ΠΕΡΙΚΥΚΛΩΜΕΝΟ «ΜΠΑΛΕΤΟ
ΤΗΣ ΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ»
Διονύσης Ελευθεράτος
- 111 ΛΑΪΚΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΗΓΕΜΟΝΙΑ
Πέτρος Παπακωνσταντίνου

- 127 Ο GRAMSCI ΓΙΑ ΤΟ ΦΟΛΚΛΟΡ
Χρυσούλα Μητσοπούλου
- 141 Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΛΑΪΚΟΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ (1950-1975)
Χρήστος Α. Δερμεντζόπουλος
- 155 ΛΑΪΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
Πέτρος Μαρτινίδης
- 161 Η ΕΠΙΘΥΜΙΑ ΤΟΥ ΛΑΪΚΟΥ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ
Γεωργία Πατερίδου
- 173 **Η ΣΗΜΑΙΑ**, Μαρία Κοκκίνου

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

- 179 Η ΟΝΤΟΛΟΓΙΚΗ ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΩΤΕΡΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ
ΣΤΟ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟ
Ευτύχης Μπιτσάκης

ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

- 183 THEODOR W. ADORNO ΚΑΙ THOMAS MAN, *ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ 1943-1955*
Παναγιώτης Σωτήρης
- 185 ΔΗΜΗΤΡΑ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ, *ΟΙΚΟΔΟΜΟΙ, ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ
ΠΟΥ ΕΧΤΙΣΑΝ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑ, 1950-1967*
Κώστας Παλούκης
- 190 ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑ. Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ
ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΝΝΟΙΩΝ.
MELVIN RICHTER, *THE HISTORY OF SOCIAL AND POLITICAL CONCEPTS*
Νόρα Γρηγορίου
- 195 **ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ**

Πηγές φωτογραφικού υλικού: Rabelais, *Oeuvres complètes, Editions du Seuil, 1973*. Στέλιος Λυδάκης, *Οι Έλληνες ναΐφ
ζωγράφοι, Ίδρυμα Παναγιώτη και Έφης Μιχελή, 2002*. Ουτοπία, 33, 1999. Susan Jenkins
/ Linda Seward, *The American Quilt Story, Rodale Press, Emmaus, Pennsylvania, 1991*.
Λούσυ Λίπαρντ, *Ποπ Αρτ, Υπόδομη, 1984*. Κρητικό Πανόραμα, 24, 2007.

Εικόνα εξωφύλλου/οπισθοφύλλου: Από τις σημαίες που έφτιαξαν οι γυναίκες από το χωριό Καπετανιανά του νομού
Ηρακλείου Κρήτης.

Το σημερινό τεύχος της *Ουτοπίας* κυκλοφορεί σε μια κρίσιμη στιγμή για το μέλλον της χώρας. Η οικονομική κρίση που ωριμάζε χρόνια τώρα, εξαιτίας της πολιτικής των δύο κομμάτων της αστικής τάξης, ξέσπασε σαν συγκεκριμένη, ιδιόμορφη περίπτωση της κρίσης του καπιταλισμού και ειδικά της οικονομίας των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Και η σημερινή κυβέρνηση, αντί να την αντιμετωπίσει ψύχραιμα, με φορολογία του μεγάλου κεφαλαίου, των κερδών των τραπεζών, των κερδών των 500 δις. που διακινούνται ετησίως μέσω οφσώρ, με σκληρή πάταξη της φοροδιαφυγής, με ενδεχόμενο εσωτερικό δανεισμό, βρήκε την εύκολη λύση: την επιδρομή στα ισχνά εισοδήματα των μισθωτών και των συνταξιούχων και την ταυτόχρονη κατεδάφιση δικαιωμάτων που κατακτήθηκαν με αγώνες και αίμα. Τυφλή, ή γνωρίζοντας τι έκανε, η κυβέρνηση ακύρωσε μέρος της εθνικής ανεξαρτησίας και μετέτρεψε τη χώρα σε νομαρχία υποτελή στο Δ.Ν.Τ. και στους ληστές-γραφειοκράτες των Βρυξελλών.

Πού θα καταλήξει αυτή η αντιλαϊκή - προδοτική πολιτική; Σε πλήρη χρεωκοπία; Ή, αν παρέμβει ενεργητικά ο λαϊκός παράγων, σε έξοδο από τη ζώνη του ευρώ, από την Ε.Ε. και σε μια φιλολαϊκή διαδικασία ανασυγκρότησης της οικονομίας, του παραγωγικού τομέα και των θεσμών;

Σ' αυτή την κρίσιμη στιγμή φαντάζει ίσως εκτός τόπου και χρόνου το σημερινό αφιέρωμα: «Όφεις του λαϊκού». Αλλά, καταρχήν και στο σημερινό αφιέρωμα υπάρχουν κείμενα ειδικών για την κρίση. Και το κυριότερο; Ο καπιταλισμός, από τη γέννησή του, και προπαντός στην εποχή μας, σαρώνει εμπειρίες, δεξιότητες, κοσμοαντιλήψεις, αφηγήσεις, συνολικά μορφές πολιτισμών των προκαπιταλιστικών κοινωνιών. Τις σαρώνει ή τις αφομοιώνει, μετατρέποντές τις σε ακίνδυνο φογκλόρ και αφαιρώντας τους τα στοιχεία ριζοσπαστισμού που είχαν ως συστατικό στοιχείο τους. Συνεπώς, έχει νόημα η μελέτη του λαϊκού πολιτισμού, η ανάδειξη των βιώσιμων στοιχείων του, και η προσπάθεια αυτά τα στοιχεία να ενσωματωθούν στο πολιτισμικό γίγνεσθαι και να αποτελέσουν δημιουργικά στοιχεία ενός ανώτερου πολιτισμού.

Πρέπει βέβαια να σημειώσουμε ότι οι έννοιες του λαού και του λαϊκού προκαλούσαν πάντα αμηχανία στις επιστήμες που ασχολήθηκαν μαζί τους, ενώ από την άλλη πλευρά οι ποιητές ευφημιστικές ή ιδεολογικές χρήσεις του όρου είχαν ως συνέπεια, όπως παρατηρούσε, στο *Γλώσσα και συμβολική εξουσία*, ο Πιερ Μπουρντιέ, «οι εκφράσεις που περιέχουν το μαγικό επίθετο “λαϊκός” [να] προστατεύονται από τον έλεγχο, και αυτό γιατί οποιαδήποτε κριτική ανάλυση μιας έννοιας που από κοντά ή από μακριά άπτεται του “λαού” διατρέχει τον κίνδυνο να ταυτιστεί με συμβολική επίθεση κατά της πραγματικότητας που δηλώνει». Αναπόφευκτο λοιπόν ήταν η έννοια να έχει δεχθεί ποικίλες προβολές, διεκδικήσεις και αποικιοποιήσεις ιδεολογικού, πολιτικού και επιστημονικού χαρακτήρα.

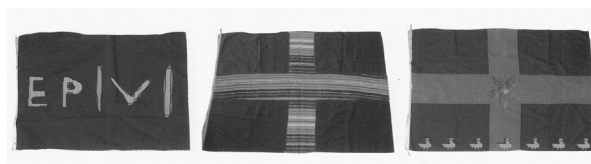
Ταυτόχρονα, η εδραίωση του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής, το πέρασμα από την προφορικότητα στην εγγραμματοσύνη και η βαθιά μετάλλαξη των δυτικών κοινωνιών στη διάρκεια του τελευταίου αιώνα, συνεπαγόταν καθοριστικές και ποικίλες αλλαγές στους τρόπους και στις μορφές με τις οποίες εμφανίζεται το «λαϊκό» (έξεις, γλώσσα, τελετουργίες, γιορτές, ψυχαγωγία, δόμηση του χώρου, σχέσεις με τον φυσικό, βιολογικό και ιστορικό χρόνο, κ.ο.κ.). Αυτές οι ιστορικές αλλαγές σε όλους τους τομείς της υλικής και πολιτισμικής ζωής,

άλλαξαν επίσης και τον τρόπο που η κυρίαρχη ιδεολογία αντιμετώπιζε τον τρόπο ύπαρξης και εμφάνισης του λαϊκού. Έτσι, ενώ παλιότερα ευρείες ζώνες του λαϊκού πολιτισμού (πάντα υποτελούς αλλά με ποικίλες φύτρες αντίστασης και μια, εν μέρει, αντιπολιτευτική – προς την επίσημη και κυρίαρχη – σκέψη και ιδεολογία), αφήνονταν στον πρωτογονισμό τους, στο περιθώριο, στην εξωτική τους προσέγγιση, ή, για να το πούμε μπαχτινικά, στη «δεύτερη ζωή» τους, η καινούρια ιστορική αρχιτεκτονική οδηγεί τις παλιότερες τοπικές ή εθνικές λαϊκές παραδόσεις στην έκπτωση, στην τυποποίηση, στην πειθάρχηση, στη μεταλλαγή τους και, εν τέλει, στην αναγκαστική ή υποχρεωτικά συναινετική ένταξή τους στο χρόνο και στο χώρο του κεφαλαίου και των αναγκών του.

Το σημερινό αφιέρωμα διερευνά τον τρόπο ύπαρξης (ή ανυπαρξίας) του λαϊκού στις μέρες μας, τα πιθανά στοιχεία ετερολογίας του, καθώς και τους όρους και τις προϋποθέσεις που μπορούν να μετατρέψουν αυτή τη δύναμη ετερολογία σε συνειδητή και συγκροτημένη ετεροπραξία.

Ο αναγνώστης θα βρει αρκετές περιοχές της πολιτισμικής δημιουργίας που δεν γίνονται αντικείμενο διαπραγμάτευσης στο παρόν αφιέρωμα. Η πιο σημαντική είναι η σχετική με το λαϊκό τραγούδι. Αλλά γι' αυτό το «κενό» είμαστε δικαιολογημένοι, αφού ο Ανδρέας Παγουλάτος ετοίμαζε ένα ξεχωριστό αφιέρωμα για το λαϊκό τραγούδι. Ας μένει λοιπόν προς το παρόν το «κενό» για να μας θυμίζει με την απουσία του τη διαρκή παρουσία του Ανδρέα στον κόσμο της *Ουτοπίας*.

Βασίλης Αλεξίου

Επιθυμώ

να **γραφτώ συνδρομητής**
στο περιοδικό ΟΥΤΟΠΙΑ

να **ανανεώσω τη συνδρομή μου**
στο περιοδικό ΟΥΤΟΠΙΑ

ΔΕΛΤΙΟ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Ετήσια συνδρομή (5 τεύχη)

€ 40

Συνδρομή Ευρώπης

€ 65

Φοιτητές

€ 30

Συνδρομή Αμερικής

€ 70

Ιδρύματα, Οργανισμοί

€ 80

Όνοματεπώνυμο:.....

Διεύθυνση:.....

Πόλη:.....Ταχ. Κώδικας:.....

Τηλ.:.....Κινητό:.....Fax:.....

E-mail:.....

ΔΩΡΟ ΓΙΑ ΝΕΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ή ΑΝΑΝΕΩΣΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ (ΕΠΙΛΕΞΤΕ ΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ)

ΕΚΕΙΝΑ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ Μια αυτοβιογραφία, Φιντέλ Κάστρο, Εισαγωγή Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΤΟΥ ΤΡΟΜΟΥ; Από την «Άνοιξη της Πράγας» στη «Βελούδινη Επανάσταση», Αλίζ Λόρεντς

ΠΛΗΡΩΜΕΣ

Κατάθεση σε τράπεζα:

ALPHA BANK: 128-00-2320-001847 (ΜΟΤΙΒΟ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.)

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ: 151/470821-09 (ΜΟΤΙΒΟ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.)

ή **Κεντρικά γραφεία:** Πλαπούτα 2 και Καλλιδρομίου, 11473 Αθήνα
Βιβλιοπωλείο: Γενναδίου 6, 10678 Αθήνα

Πληροφορίες: Μαρία Λεζγή, τηλ. 2108222835, mlezgi@motibo.com

Μπορείτε να αποστείλετε το δελτίο και την απόδειξη κατάθεσης ταχυδρομικά στη διεύθυνση:

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΠΟΣ: Πλαπούτα 2 & Καλλιδρομίου, 11473 Αθήνα ή με φαξ στους αριθμούς **210-8222684/210 3211246**.

Επίσης μπορείτε να αποστείλετε το δελτίο ηλεκτρονικά επισκεπτόμενοι τους δικτυακούς τόπους
www.toposbooks.gr και **www.u-topia.gr**.

Το δώρο θα σας αποσταλεί μαζί με το πρώτο τεύχος της συνδρομής σας.

ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ ΚΑΙ ΟΥΤΟΠΙΑ

Αγαπητέ φίλε της Ουτοπίας,

Από το σημερινό τεύχος το περιοδικό μας θα παράγεται και θα κυκλοφορεί από τις Εκδόσεις ΤΟΠΟΣ. Εάν έχετε ανανεώσει τη συνδρομή σας για το 2009, θα λάβετε από τα Ελληνικά Γράμματα το τεύχος 84. Τα υπόλοιπα τεύχη του 2009 θα σας σταλούν από τις Εκδόσεις Τόπος. Αν όμως δεν έχετε ανανεώσει τη συνδρομή σας για το 2009, δεν θα λάβετε τα τεύχη 83 και 84 από τα Ελληνικά Γράμματα. Σε αυτή την περίπτωση μπορείτε να τα προμηθευτείτε από τα κεντρικά βιβλιοπωλεία, ή από το βιβλιοπωλείο των Ελληνικών Γραμμάτων, Ζωοδόχου Πηγής και Τζαβέλα 1, τηλ. 210 3302003.

Στην πρώτη περίπτωση, η συνδρομή σας λήγει το Φεβρουάριο του 2010 (τεύχος 87).

Στη δεύτερη, ελπίζουμε ότι θα ανανεώσετε τη συνδρομή σας, αρχίζοντας από το τεύχος 85. Όπως θα δείτε στο δελτίο συνδρομών, η τιμή για 1 έτος (5 τεύχη) παραμένει στην εξαιρετικά προσιτή τιμή των 40 €.

Με εγκάρδιους χαιρετισμούς
Καθηγητής Ευτύχης Μπισσάκης
Εκδότης της Ουτοπίας